

VI. Nevelésügyi Kongresszus - Budapest, 1993. augusztus 25-28. -

A Magyar Pedagógiai Társaság hatvan szakmai egyesület és társaság támogatásával két évvel ezelőtt kezdeményezte a VI. Nevelésügyi Kongresszus összehívását. A kongresszus szellemi irányítását egy 23 tagú Tudományos-szakmai Bizottság látta el *Ádám György* akadémikus vezetésével, míg a kongresszus Szervező Bizottságának elnöke *Köpeczi Béla* akadémikus volt. A kongresszust támogató 26 és a kongresszus szervezésében résztvevő 60 intézmény és szakmai szervezet között a MAGYE is jelen volt.

Az előkészítés időszakában a Szervező Bizottság előanyagokat készített a kongresszus számára, amelyeket a Tudományos-szakmai Bizottság megvitatott és amelyek javarésze megjelent az Új Pedagógiai Szemlében.

A szakmai nyilvánosság vitájára szánt témakörök, amelyek azonosak a szekcióülések témáival, az alábbiak voltak:

1. Társadalmi, gazdasági korszakváltás és a magyar oktatásügy. Az európai oktatási rendszerhez való igazodás társadalmi és gazdasági feltételei.

2. A nevelés társadalmi szerepe, társadalmi céljainak iskolai megjelenése, nevelési rendszerünk kívánatos alakulása.

3. Korszerű műveltségi tartalmak.

4. A szakmai képzés formái és tartalma.

5. Önkormányzat és irányítás, autonómiák és függőségek a következő évtizedek oktatási rendszerében.

6. A pedagógusok és a pedagógusképzés.

7. A neveléstudomány helyzete és fejlesztésének feltételei.

8. Másság-tolerancia és pedagógiai alternatívák.

Néhány speciális téma előzetes feldolgozására a kongresszust megelőző hónapokban *előkongresszusok* megtartását javasolta a Szervező Bizottság.

Ezek között szerepelt a *gyógypedagógia* is az óvodai nevelés, a gyermekvédelem, a nemzetiségi oktatás, a kollégiumi nevelés kérdésköre mellett.

Így, mint olvasóink számára ismert, a MAGYE 1993. januári Közgyűléséhez kapcsolt szakmai programja keretében (I. GYOSZE 1993/2.) és a júniusban Kecskeméten megrendezett XXI. Országos Szakmai Konferencián készült elő a VI. Nevelésügyi Kongresszusra (I. a GYOSZE ugyane számát).

A nyitó, plenáris ülésen *Illyés Sándor*, a 8. szekcióban *Vinczéné Bíró Etelka* és *Mezeiné Isépy Mária* képviselték előadásokkal is a gyógypedagógiát. Rajtuk kívül a kongresszus állandó résztvevői között is több gyógypedagógus volt, illetve többen csak a 8. szekció munkáját kísérték figyelemmel.

A kongresszus helyszíne mindvégig az Állatorvostudományi Egyetem volt.

Az első napon *Ádám György* elnökletével a nyitó plenáris üléssel vette kezdetét a kongresszus. Az egyetem rektora, *Frenyó V. László*, továbbá *Demszky Gábor*, Budapest főpolgármestere és *Fasang Árpád*, a Magyar UNESCO Bizottság főtítkára köszöntötte a mintegy 600 kongresszusi résztvevőt.

A nyitó előadást *Köpeczi Béla* tartotta „A magyar nevelésügy távlati problémái” címmel. Ezután program szerint 14 felkért hozzászóló előadása következett. A 12 elhangzott előadás estébe nyúlóan eltartott. Megkülönböztetett érdeklődést és tetszést *Pataki Ferenc* és *Marx György* akadémikusok, továbbá *Gazsó Ferenc* és *Illyés Sándor* egyetemi tanárok előadása váltott ki.

Illyés Sándor „A különösség problémája a neveléstudományban” címmel tartott előadást. Előadásában abból indult ki, „hogy a hazai neveléstudományban az általánosság szintjén létező egyéb fontos probléma éppen a különösség neveléstudományi értelmezése. A különösség ambivalenciái és paradoxonai leginkább a pedagógiai eszmények pluralizmusai körüli vitákban, a pedagógiai alternativitással kapcsolatos fejtegetésekben és a gyermekek egyéni különbségeire adott pedagógiai válaszokban ismerhetők fel.” A pluralizmus kérdéskörét elemezve kiemelte, hogy „a kor kihívásai nem a rendszerváltással lezajlott eszményváltásból fakadnak, hanem sokkal inkább abból, hogy a társadalomtudományok tudják-e a kor eszményesített nézeteit másként befogadni, mint ahogy ezt korábban tették. A neveléstudomány autonómiája és a mindenkori domináns korhatásokkal szembeni függetlensége, különossége abban rejlik, hogy teljességükben, korlátaikkal együtt képes felmutatni eszményeket. Az eszmények általános, korfüggő és jövőbe mutató jelentésének teljes körű kibontása nélkül a neveléstudomány nem tudja az eszmények pedagógiai érvényességét, funkcióját megfelelően meghatározni, nem tudja a kor emberét saját eszményei körében valami többre megtanítani.”

Az előadás részletesen foglalkozott az alternativitás kérdésével is. Az előadó megállapította, hogy az iskolák egyenlő és általános hozzáférhetősége „a pluralizmus legkeményebb gyakorlati próbája. Ha az iskoláztatási alternatívák igénybevétele nem mindenkinek egyenlő az esélye, a pluralizmus már nem szolgálja a köz javát. A választás szabadságának, a választható alternatíváknak és az alternatívák egyenlő elérhetőségének együtt kell adnia ahhoz, hogy a sokféleség mindenkit gazdagíthasson.”

A különösség értelmezések gyógypedagógia szempontjából legfontosabb területe a gyermeki különbségek. A hagyományos gondolkozásmód szerint „... a gyermek egyedisége határozza meg azt, hogy a gyermek a nevelés rendszerén belül

milyen helyzetbe kerül. A gyermek egyedisége az ok és az iskoláztatási helyzet a következmény. A hagyományos megjelölések: fogyatékos, hátrányos helyzetű, nehezen nevelhető stb. ezt a gyermek egyediségét felelőssé tevő indoklást sűrítik magukba. Ebben a megközelítésben speciális nevelésre azért van szükség, mert olyan gyermekek is vannak, akik nem alkalmasak az általános nevelés intézményeiben való előrehaladásra.” Az azonban, „hogyan egy gyermek valamilyen nevelési szituációban helyt tud-e állni, nemcsak és nem elsősorban a gyermek egyediségétől függ, hanem a nevelési szituációk gyermekkel szemben támasztott elvárásaitól, követelményeitől... Az elkülönített nevelésben részesülő gyermekek aránya világszerte egy és tíz százalék körül mozog. Az eltéréseket nem a problematikus tanulók - fogyatékosok, hátrányos helyzetűek stb. - különböző gyakorisága, hanem a nevelési rendszerek eltérő befogadó képessége okozza... A gyermeki tulajdonságok csak a követelményektől függően válnak a nevelhetőség jelzőivé. Az UNESCO ajánlásai nyomán a sajátos nevelhetőség megjelölésére a korábbi fogalmak helyett ezért terjed világszerte a „speciális nevelési szükséglet” fogalma. Ez a megjelölés a korábbiakkal szemben kizárólag az egyediség nevelési vetületét ragadja meg.”

Az előadó ezen új szemléletbe ágyazva emelte ki a gyógypedagógiai tevékenység új vonásait: „Napjaink speciális pedagógiájában viszont egyre erősödik az a vélemény, hogy a gyermek egyediségében fontosabb a megmaradt emberi arculat, mint az az eltérés, amelyet a nevelés nagy erővel igyekszik csökkenteni. Ebben a nézetben a különshöz való újfajta emberi viszonyulás fejeződik ki. A megváltoztatási szándék helyett a másság elfogadása, a korlátok megszüntetése helyett a korlátokon belül lehetséges egyediség fejlesztése és kibontakoztatása.”

A második napon a szekciók nagyon érdekes és gazdag programokkal ülészttek. Mi ehelyütt - mint ahogy a kongresszus egészéről sem tudunk részletes beszámolót adni - csak a 8. szekció munkájáról szólnunk.

A 8. szekciót *Ranschburg Ágnes* pszichológus, a Magyar UNESCO Nevelési Bizottság tagja vezette. Bevezető előadása a szekció témájának feldolgozásához adott szempontokat: „Mátság-tolerancia és pedagógiai alternatívák” címmel. Az első hallásra-látásra is igen bőséges témasort magában rejtő témakört a szekció, *Ranschburg Ágnes* kitűnő vezetésével az egy nap adta lehetőségek között széleskörűen, nagyon sok problémát felvetve és további érlelésre nyitva hagyva dolgozta fel.

Így szó volt többek között alternatív pedagógiákról, az egyházi iskolák és a tolerancia kérdéséről, a zsidóság, a cigányság, a nemzetiségek helyzetéről, iskoláztatásuk tapasztalatairól, a gyermekvédelem néhány speciális kérdéséről, pl. a battonyai SOS Gyermekfaluról stb. stb.

Vinczéné Bíró Etelka: „Sérültek pedagógiája és integrációja” címmel foglalta össze a gyógypedagógia aktuális kérdéseit. (A GYOSZE 1994/1. számában ennek az előadásnak a teljes szövegét közöljük.)

Ehhez kapcsolódva ismertette *Mezeiné Isépy Mária*, mint a MAGYE főttkára: „A másság szépsége” címmel tartott hozzászólásában azokat a közelmúltbeli szakmai eseményeket, amelyek a másság elfogadásának és elfogadtatásának gondolatát tüzték zászlajukra, továbbá a szekció összegző ajánlásaihoz adott a gyógy-pedagógiai előkonferenciákon megfogalmazott gondolatok jegyében javaslatokat.

A sok érdeklődőt vonzó, dilemmákat, aggályokat, eltérő véleményeket is nyíltan megfogalmazó, nagyon jó légkörű szekcióülés *Ranschburg Ágnes* által összeállított beszámolóját alább teljes terjedelmében olvashatjuk.

„A krízis-jelenségek általános és hazai növekedés-tendenciája szükségessé tette a nevelés preventív lehetőségeinek interdiszciplináris számbavételét. Erre törekedtek munkacsoportunk orvos és pszichológus, pedagógus és gyógypedagógus, vallási és filozófiai, környezet- és érdekvédelmi szakemberei.

1. Az adottságok és eszközök hiányából adódó szociális másságokat, mint a sérültek és szegények hátrányos helyzetét vizsgáltuk az integráció és gyermekvédelem vonatkozásában. A ma már jelentősnek felismert, kölcsönösen szocializáló integrációnak újabb vonatkozásai is fontosnak mutatkoztak, mint a társadalmi team-munka és a gazdasági együtt-tervezés új motivációi. A változástűrő, krízis-kezelésre alkalmas személyiség fejlődésében is felkészítő jelentőségű a sérülés testi-lelki lehetőségének tudatosulása, egyúttal kezelni tudása, mivel a növekvő krízisveszély nagyobb valószínűséggel érint mindannyiunkat.
2. A képesség-fejlesztés egyoldalúságai és az egyéni-közösségi önkifejeződés hiányai miatt is nehezebben átélhető kulturális másságokat, mint a réteg- és nemzetiségi hagyományok érvényesülési lehetőségeit vizsgáltuk. Mindenekelőtt a konfliktusképzőként kezelt zsidó és cigány kultúrák „különlegességét”, illetve a németiség vonatkozásában is egyedi képességfejlesztő szokásokat. Az elfogadási nehézségek fő okát a traumatizáló történelmi események föltáratlanságában, az átélhető emlékezés feldolgozás-segítésének hiányában látjuk, vonatkoztatva ezt a vallási kultúrák másságára, a rájuk eső traumák ismeretlenségére is. Ezért fokozott támogatásra érdemesek az eltérő hagyományok egymás mellett élését szorgalmazó iskola-formáló kísérletek.
3. Az információ-korlátozás és az egyoldalú megismerési módszerek hiányából keletkező mentális másságok, vagyis értelmezési korlátok problémáját a döntések kontraszt-hatásaként jelentkező irracionális folyamatok vonatkozásában vizsgáltuk. Ezeknek a nem-tudatos árnyékképző projekcióknak a kezelhetetlensége korszerűbb pszichológiai-szociológiai képzést sürget, nem kiszolgáltatva azt a hiánytüneteken élősködő vállalkozói manővereknek. Másik megelőzési lehetőség a képzés alap-szintjének többoldalúvá tétele, ami nemcsak integráltabb ismeretfeldolgozást eredményezhet, hanem a spirálisan ismétlődő fejlesztési rendszer egyre magasabb szinten bővítő tanulászervezésével környezetvédel-

mileg is hatékonyabb nevelést eredményezhet.

Mindez azonban csak akkor érik valóban kreatív gondolkodássá, ha nemcsak az asszociáló divergenciát, hanem a szimbolikus gondolkodás eszközeit, a szubjektív logika objektív jelentőségű megnyilvánulásait is segítségül merjük hívni a megismerés módszertanában. Ennek tudományos háttérét az eddig elkerült vagy lebecsült hermeneutika, a többértékű logikák és a rendszerelvű metatudományos gondolkodás szolgáltatja, melynek pedagógiai adaptálása még nemigen kaphatott teret.

4. A világnézeti- és érték-választási másságok ütközőterének szaporodó konfliktusai azonban arra figyelmeztetnek, hogy a személyiség önfejlesztési késztetéseinek negyedik színterét, a transzcendáló önmeghaladás eszközeit sem hagyhatjuk figyelmen kívül. Minél több részre oszlanak ugyanis a külső erőforrások, annál nagyobb jelentősége van a pszichoszociális energiák tartalékfeltárásának, amelyek a vallások életvezetési modellezésében mutatkoznak meg leginkább. Ezekről pedig nem feledhetjük, hogy éppen az előző rendszer válságjelenségeinek növekedésekor értékelődött fel a mintáinkban rejlő szocializáció erőforrás. Mint pl.: a kábítószerelés egyik kezelésmódja. Mindezek figyelembevételével talán az egyházi és világi iskolák erőforrás osztozásában is realisabb konszenzusokat remélhetünk. Így ugyanis kézenfekvőbbé válik, miért szükséges az állami és önkormányzati forrásokból is kompenzálni azokat a pedagógusokat, akik önhibájukon kívül válnak szenvedőivé egy szükségszerű történelmi kompenzációnak.

Az országos szintű prevenciónak a sokoldalúbb képzésen túl még egy nélkülözhetetlen forrására kell irányítanunk a figyelmet: a kiemelt oktatási költségvetést csak azoktól az irányító szakemberektől remélhetjük, akik maguk is részeseivé válnak ennek a többtényezős gondolkodásnak. Ennek fenti négy dimenziója ugyanis az egymás rovására ki nem használható alapvető emberi szükségleteket képezi le: a cselekvést, az érzelmeket, a gondolkodást és az önmeghaladást, amelyek egymást kiegészítően korlátozó mértékek. A másság-tolerancia ugyanis arányérzék, amely fejleszthető és nélkülözhetetlen eszköze a társadalmi és természeti erőforrások békés használatának.

A témát érintő előkongresszusok ajánlásai

Nemzetiségi ajánlások: MPT Nemzetiségi Nevelési Szakosztály

1. A Magyar Köztársaság művelődési és közoktatási kormányzata vállalta a gondoskodást az ország területén élő nemzeti (etnikai) kisebbségek gyermekeinek anyanyelvi oktatásáról.

2. Ezért az érintett szülők, gyermekek, pedagógusok számára lehetővé kell tenni, hogy szabadon válasszanak az alábbi iskolatípusokból:
 - a. nemzeti (etnikai) kisebbségi anyanyelven oktató iskola
 - b. két tanítási nyelven oktató iskola
 - c. a kisebbség nyelvét tantárgyként oktató iskola
3. A tanügyigazgatás illetékesei nyújtsanak lehetőséget a Nemzeti Alaptantervhez kapcsolódó tanterv-kimunkálásra.
4. A középfokú képzés szintjén ugyancsak a fenti három iskolatípus szabad választhatóságát kell biztosítani.
5. A felsőfokú képzésben szükséges
 - a hallgatók ösztöndíjrendszerű pozitív diszkriminációja
 - a pedagógusok nemzetiségi pótlékának központi biztosítása
 - az anyaországi két-szemeszteres stúdiumok finanszírozása állami költségből.Az eddigi felsőfokú tanszékek helyett Pedagógusképző Intézetek felállítása látszik szükségesnek.

Gyermek- és ifjúságvédelem: FICE

1. Az állam vállalja és látja el felelősséggel a gyermek- és ifjúságvédelem rá tartozó feladatait a megelőzés, a szociális gyermekvédelmi rendszer értékeinek megóvásával, szakmai fejlesztésével, a társadalmi szolgálatok befogadásával, ezzel is segítve a gyermekek jogainak érvényesülését.
2. A magyar nevelésügy tekintse integráns részének a gyermek- és ifjúságvédelmi nevelést.

Gyógyító és fejlesztő pedagógia: MAGYE

1. A másság elfogadása érdekében a gyógypedagógia köréből fontosnak tartjuk az arra alkalmas családi háttérrel rendelkező, fogyatékos gyermekek együttnevelését a többségi általános iskolában. Ehhez szükséges az általános iskolai pedagógusok, a gyermekek és szülők önkéntes fogadókészsége.
2. Az integráció fontossága mellett nem nélkülözhetjük a speciális iskolák jószintű megtartását. Az önkormányzatok érezzék kiemelt feladatuknak a fogyatékos és sérült emberek ellátását - éppen ezért az indokolatlan megszüntetéseket, az intézmények bezárását nem tudjuk elfogadni.
3. Fontosnak tartjuk a többségi és kisebbségi iskolákban tanító pedagógusok együttműködését, egymás munkájának megismerését és segítségét, központi támogatással és önkéntes formában egyaránt.”

A kongresszus harmadik napján, ismét plenáris keretek között lényegében ugyanez hangzott el *Ranschburg Ágnes* szekcióvezető szabad előadásában. A kongresszus résztvevői ugyanis - akik a második napon többnyire egy-egy szekció

munkájában vettek részt - ekkor tájékoztak valamennyi szekció munkájáról.

A kongresszus záró szakaszában kért szót a Művelődési és Közoktatási Minisztérium képviselőjében *Biszterszky Elemér* államtitkár és ismertette a kongresszus ajánlásait *Köpeczi Béla*, a Szervező Bizottság elnöke.

Göncz Árpád köztársasági elnök, miközben meglátogatta a VI. Nevelésügyi Kongresszust, ezt mondta: „Ez a kongresszus az utóbbi évek legfontosabb tanácskozására.”

G. Sz. A.

I. Nemzetközi Dadogásterápiás Konferencia - Budapest, 1993. -

Gyönyörű őszi időben, ideális környezetben tartottuk az I. Nemzetközi Dadogásterápiás Konferenciát 1993. szeptember 11-14. között.

A konferencia célja az volt, hogy

- mélyebb betekintést nyerjenek a dadogással foglalkozó különböző szakterületek terápiás metodikájába,
- megismerjék, milyen szempontok, tényezők határozzák meg az alkalmazott terápiák megválasztását,
- tájékoztódjanak arról, hogy a különböző szakterületek képviselői milyen vizsgálati anyagra építik terápiás programjaikat,
- valós képet kapjanak arról, hogy a komplex kezelés hogyan és mennyire valósul meg,
- feltárják, hogy a különböző terápiák mennyire hatékonyak,
- segítséget adjanak és kapjanak a kórkép kezelésénél az egyes szakterületek kompetenciájáról,
- erősítsük szakterületünk nemzetközi kapcsolatait.

A szervezők a Bárzsi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Gyakorló Beszédjavító Intézete és a Beszédhibásokért Alapítvány munkatársai. Az első nap meleg hangú, bensőséges megnyitóval indult. *Göncz Árpádné*, a konferencia fővédnöke őszinte tisztelettel és szeretettel beszélt a dadogókról, a másságról és a segítségükre induló szakemberekről.

Köszöntőjéhez kapcsolódott a Művelődési és Közoktatási Minisztérium, a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, a MAGYE, a Fonetikai Foniátriai és Logopédiai Társaság, a Szondi Emlékalapítvány képviselője. A szakmai tanácskozás plenáris üléssel, majd két napon át szekcióüléseken folytatódott.

Élénk érdeklődés kísérte az előadásokat. Tervezzük, hogy a legnépszerűbb előadókat vendégprofesszorként is meghívjuk főiskolánkra.

A záró plenáris ülés fő témája *a dadogás gyógyításába vetett hit* megerősítése volt.

Esténként társasági programok nyújtottak kikapcsolódást. Hétfőn emlékezetes orgonakoncertet hallhattunk a Kálvin téri református templomban. Kedden igazi kerti fogadás biztosított háttérrel a szakmai beszélgetéseknek, eszmecseréknek.

Vizszontlátásra 1997-ben, a II. Nemzetközi Dadogásterápiás Konferencián!

GACSO MÁRIA

„Pro Cultura Hungarica” kitüntetés dr. Maria Bruckmüllernek

A Magyar Köztársaság elnöke nevében *Fontányi Gábor* követ, 1993. április 28-án, a bécsi követségen a Pro Cultura Hungarica kitüntetést adta át *dr. Maria Bruckmüllernek*, az osztrák Lebenshilfe egyesület elnökasszonyának.

Dr. Maria Bruckmüller nevét már évtizedek óta jól ismerik a magyar gyógypedagógus kollégák. Egyik magyarul megjelent legelső írásával a korai fejlesztés fontosságára hívta fel a figyelmet. Szinte az egész országot bejárta, személyes ismerősei az iskolák tanárai, az egyesületek képviselői és számos szülő. Hatékonyan segíti ma is tanácsaival az értelmi fogyatékosok érdekvédelmi szervezetét és a felnőttek intézményeit. Kollégiais viszonyban áll a főiskola oktatóival, többször tartott előadást a hallgatóknak is. A magas elismeréssel így az akadályozottak, szüleik és segítők, tanáraik öszinte, igaz barátját illette a magyar kormányzat.

A bensőséges hangulatú ünnepségen kis magyar szakembercsoport is részt vett. *Dr. Illyés Sándor* egyetemi tanár, főigazgatóval az élén főiskolai oktatók, a felnőtt értelmi fogyatékosok intézményeinek vezetői, országos szövetségünk elnöke, az értelmi fogyatékosok érdekvédelmi szövetségének elnöke, a Magyar Speciális Olimpia Egyesülete vezetője és mások.

Szívből gratulálunk *dr. Maria Bruckmüllernek* kitüntetéséhez!

HATOS GYULA

A mindenki számára hasznos iskola (Speciális szükségletek az iskolában)

1993. augusztus 30-tól szeptember 2-ig került megrendezésre a magyar UNESCO Bizottság és a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola által szervezett szeminárium a főiskola Damjanich utcai épületének Szondi-termében. A téma az integráció megkönnyítése az általános iskolai pedagógia felől.

A több mint 30 résztvevő a magyar felsőfokú pedagógusképző intézmények meghívottai, valamint néhány, az integrációban már tapasztalattal rendelkező pedagógus volt.

A szemináriumon az UNESCO számos országában kidolgozott projekt került feldolgozásra. A projekt azzal a céllal jött létre, hogy a világ különböző országaiban működő iskolák és tanárok számára egy olyan készletcsomagot dolgozzanak ki, amellyel segíteni tudnak a sokféle tanulói igény kielégítésében. A kidolgozott csomagok alkalmasak a gyerekek speciális szükségleteinek kielégítésére nem speciális körülmények között is.

A csomag anyagát változatos módon lehet felhasználni. Főiskolákon és egyetemeken része lehet a pedagógusképzés megújításának azzal a szándékkal, hogy ösztönözze és támogassa az olyan oktatási módok kialakítását, amelyek elősegítik a csoport valamennyi résztvevőjének tanulását.

Használni lehet a már gyakorló, tapasztalt tanárok számára szervezett tanfolyamon, vagy egy-egy tantestület továbbképzésében.

A szemináriumon különös hangsúlyt kapott az az elgondolás, hogy ahelyett, hogy a gyerekeket „különlegességük” miatt külön csoportba osztanánk, tudnunk kell azt, hogy minden gyerek különleges. Olyan egységes tantervet kell kialakítani, amely a jellegzetes, egyéni különbözőségeket is figyelembe veszi. Így elkerülhető a „címkézés”, a beskatulyázás.

A kurzus során segítséget kaptunk annak a kérdésnek a megválaszolására is, hogy hogyan tudják a tanárok javítani munkájukat annak érdekében, hogy minden egyén szempontjait figyelembe tudják venni. Hogyan jussanak el a tanulás eredményesebbé tételéhez a tananyag helyes kialakításával, a tevékenységi forma megfelelő megszervezésével.

A tanfolyam minden résztvevőtől rendkívül aktív bekapcsolódást igényelt. Szembesülnünk kellett azzal a ténnyel, hogy szükség van gondolkodásbeli és gyakorlati változásokra, amelyek abba az irányba mutatnak, hogy azokat a módszereket kell fejleszteni, amelyek az osztály minden tanulója számára érvényesek, figyelembe véve az egyének szempontjait.

Kiemelt helyen szerepelt a szeminárium anyagában a *kooperatív tanulási elv*, amelynek eredményességét a projekt vizsgálatai egyértelműen bizonyították. Ez azonban csak akkor járhat sikerrel, ha a csoportban pozitív egymásrautaltság

uralkodik. Néhány gyakorlati szempont is hozzásegített minket ennek belátásához, saját magunkon is tapasztalhattuk a csoportmunka erejét, segítségét, amikor először egyedül, majd párban, végül csoportokban dolgoztunk fel problémákat, készítettünk megoldási stratégiákat a különböző szakterületen dolgozó kollégák hasznos tapasztalatainak, észrevételeinek, gondolatainak felhasználásával. Könnyen belátható volt, hogy milyen nagy jelentőségű a tanárok együttműködése, hisz a cél a tanári munka még eredményesebbé tétele. Tényleges központi stratégia tehát a partneri kapcsolat kialakítása, a gondolkodás kiterjesztése és a gyakorlat fejlesztése. Érdekes és megfontolandó az a gondolat, hogy ha két tanár egyszerre van jelen az osztályban, akkor ez lehetőséget nyújt a tanulók igényeihez való rugalmasabb alkalmazkodáshoz.

A szeminárium minden résztvevője nagy érdeklődéssel várja a további információkat, lehetőségeket a tanfolyam folytatásáról, ígérve, hogy saját tanítási gyakorlatában hasznosan próbálja kamatoztatni a kurzuson szerzett rendkívül hasznos tapasztalatokat.

NÉMETH TÜNDE

Beszámoló

a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Gyógypedagógiai Kórtani Tanszéke fennállásának 40. évfordulója alkalmából rendezett jubileumi tudományos konferenciáról

A tudományos konferenciát a Gyógypedagógiai Kórtani Tanszék és a MBT Pediátriai Anthropológiai Szakosztálya közösen rendezte, szeptember 15-17-én. *Dr. Illyés Sándor* főigazgató megnyitójában személyes emlékeit elevenítette fel a „hősi korszakról”, mikor a tanszékvezető és munkatársai sajátkezüleg hozták rendbe a rendelkezésükre bocsátott helyiségeket. Elmondotta továbbá, hogy e tanszék oktatóinak emberi erénye volt mindig, hogy amit csináltak, azt nagy emberi méltósággal és a tárgy iránt érzett mélyeséges tisztelettel kezelték. Ez olyan örökség, melyből a főiskola mindig meríthet. A tanszék többletet jelent ezért a főiskola életében és a gyógypedagógusképzés magyarországi helyzetében is.

A jubiláló tanszéket köszöntötték: *dr. Eiben Ottó* egyetemi tanár (ELTE Embertani Tanszék), *dr. Farkas Gyula* egyetemi tanár (JATE Embertani Tanszék), *dr. Szilágyi Katalin* egyetemi adjunktus (KLTE Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszék), *dr. Frenkl Róbert* egyetemi tanár (Magyar Testnevelési Egyetem, Orvostudományi Tanszék) és *Wisinger János* igazgató (Szociális Foglalkoztató Intézet, Diósjenő).

A köszöntések után két előadás hangzott el. *Gordosné dr. Szabó Anna*: „Humánbiológiai ismeretek oktatása a magyar gyógypedagógusképzés történetében” c. előadásában elmondta, hogy a humánbiológiai tárgyak (anatómia, „bonc- és élettan”, kórtan, fejlődéstan stb.) oktatása már a kezdetektől fogva része volt a magyar gyógypedagógusképzésnek, bár a tárgyak neve, az óraszámok és a képzés tartalma sokat változott az idők folyamán. *Dr. Buday József*: „Adatok a Gyógypedagógiai Kórtani Tanszék történetéhez” című előadásában áttekintette a tanszék tudományos és oktatómunkájának fontosabb állomásait.

A két előadáshoz a tanszék korábbi vezetői és munkatársai szóltak hozzá személyes emlékeiket felelevenítve: *dr. Kiszely György*, aki még a tanszék megalakulása előtt oktatott anatómiát és élettant a főiskolán, majd *dr. Horváth László* (tanszékvezető 1953-1968), *dr. Göllesz Viktor* (tanszékvezető, 1968-1989) és a tanszék volt munkatársai: *dr. Csabay László* és *dr. Rendi László*.

A szünet után a szakkórtanok tanárainak előadásai hangzottak el. *Dr. Horváth László* az értelmi fogyatékosok kórtana, *dr. Götze Árpád* a hallási fogyatékosok kórtana, *dr. Méhes József* a látási fogyatékosok kórtana, végül *dr. Kullmann Lajos* a mozgási fogyatékosok kórtana c. tárgynak a szakképzésben betöltött szerepéről beszélt. Előadásaihoz az illetékes szaktanszékek vezető munkatársai szóltak hozzá: *dr. Mesterházi Zsuzsa* (Oligofrénpedagógiai Tanszék), *dr. Farkas Miklós* (Szurdopedagógiai Tanszék), *dr. Csocsán Lászlóné* (Tiflopedagógiai Tanszék) és *dr. Benczúr Miklósné* (Szomatopedagógiai Tanszék).

A konferencia délután a Gyógypedagógiai Kórtani Tudományos Diákkör négy régi tagjának: *Réber Anikónak*, *Szabó Klárának*, *Jakab Mónikának* és *Jobbágy Eszternek* nagy érdeklődést kiváltó előadásaival folytatta munkáját.

A következő nap a külföldi vendégek angol nyelvű előadásaival kezdődött: *dr. Fabrizio Fea* (Róma): „A multidiszciplináris megközelítés jelentősége és az értelmi fogyatékosok rehabilitációja” c. előadásában hangsúlyozta a nemzetközi kapcsolatok fejlesztésének fontosságát, amely többek között lehetővé tenné az egységes és világos terminológia kidolgozását az értelmi fogyatékoság diagnosztikájában és orvosi kezelésében. *Dr. Anna Piccioni* (Róma): „Látási rendellenességek értelmi fogyatékosoknál” c. előadásában megállapította, hogy az alacsony vízus nem ritka az értelmi fogyatékos gyermekeknél, sajnos azonban gyakran elkerüli a figyelmet. A látássérülés ténye akadályozza a perceptuális és kognitív funkciók fejlődését, ezért kezelésére feltétlenül nagy szükség van. *Dr. Jozef Cernay* (Pozsony) elmondta, hogy 770 újszülöttre esik Szlovákiában egy Down kóros gyerek, aki rendszerint a harmadik szülött a családban. 35 százalékuk születik szívfejlődési rendellenességgel és az első életévben mortalitásuk 30 százaléknál nagyobb. *Dr. Alexander Krstic* (Újvidék): „A genetikai tanácsadás decentralizált szervezeteinek szerepe az értelmi fogyatékosággal járó genetikai rendellenességek megelőzésében” címmel beszámolt egy, a Vajdaságban működő EUROCAT-

rendszerrel. Ez egy 24 órás szolgálat, amely információt ad orvosoknak vagy betegeknek pl. egy gyógyszer várható teratogén hatásáról. A szolgálat működésének 36 hónapja alatt 404 veleszületett fejlődési rendellenességet regisztráltak 125.025 újszülöttről.

A következő rész első előadását *dr. Eiben Ottó* tartotta az országos növekedés-vizsgálatokról. Rámutatott a szülők iskolai végzettsége és gyermekeik növekedésének kapcsolatára, valamint áttekintette a testi fejlettség, mint struktúra és a fizikai teljesítőképesség, mint funkció közötti összefüggéseket. Az országos növekedésvizsgálatok eredményei a ma érvényes magyarországi növekedési szten-derdek és ezért jól felhasználhatók a gyermekek testi fejlettségének megítélésében. Négy további előadás számolt be a növekedés különböző rendellenességeivel foglalkozó kutatásokról.

A délutáni ülés első része kórtani vonatkozású előadásokat tartalmazott. *Dr. Susanne Fang-Krichner* (Bécs): a mukopoliszacharidosis kutatások jelenlegi állását foglalta össze. A pontos diagnózis felállítása nem könnyű, mert a tünetek nagyon sokfélék és könnyen összetéveszthetők más enzimbetegségekkel. *Dr. Klujber Valéria* a III. Nemzetközi Mukopoliszacharidosis Szimpóziumról számolt be, különös tekintettel a terápia lehetőségeire. Előadást hallgattunk meg egy egészségügyi gyermekotthon gondozottainak kóreredet szerinti megoszlásáról, valamint a Tegretol nevű antiepileptikumról.

A második napon az utolsó szakaszban hangzott el *dr. Méhes Józsefnek*, a komplex intenzív accelerációs olvasztási módszerről, *Wisinger Jánosnak* az értelmi fogyatékosok szexualitásának a köztudatban való megítéléséről szóló előadása. *Csató Zsuzsa* ismertette továbbá a fogyatékos emberek érdekében működő, szerencsére egyre nagyobb számú szervezetet és alapítványt.

A harmadik napon az értelmi fogyatékosok fizikai teljesítőképességének leg-újabb vizsgálati módszereiről és az első eredményekről, valamint a fogyatékosok sportjáról hangzottak el beszámolók. További előadások azokról a szokatlan jegyekről, mikrotünetekről szóltak, amelyek közül egy vagy több a súlyos fokban értelmi fogyatékos gyermekeknél mindig fellelhető.

RÉBER ANIKÓ

SZAKÁLY ERNŐ:

Szájrólolvasási és társalgási tanácsadó.

1993. 46. 1. Kiadta: *Tóth Antal Alapítvány* a siketnéma gyermekekért.

A szerző, aki egy év híján négy évtizede szolgálja a hazai siketnéma-oktatás ügyét, hasznos füzetet állított össze és bocsátott útjára, amelyben praktikus tanácsokat ad a hallási fogyatékosok sikerebb kommunikációjához. A tanácsadó füzetecskét nemcsak azok tanulmányozhatják nagy haszonnal, akik hivatásszerűen foglalkoznak siketekkel, hanem azok is, akik gyakrabban kerülnek kommunikációs kapcsolatba sérült hallású embertársainkkal.

Milyen újdonságai vannak a füzet tartalmának? Miért nevezhetjük sikeresnek a kiadvány összeállítását és megjelentetését? A tartalmi összeállítás kitűnőségét az bizonyítja, hogy szemléltető rajzok, szellemes illusztrációk segítségével mutatja be a hatékonyabb artikuláció és a jobb szájról olvasási technika gyakorlatát.

Az összeállítás tartalmilag kerek, amelyet az igazol, hogy a szájról olvasás hogyanjának ismertetése után olvashatunk a hallás funkciójáról, meggyőzően tájékozódhatunk arról, mint jelent a hallássérülés az ember életében, milyen pszichikai hátrányt jelent a társadalmi együttélésben. Ismerteti a hallássérülés fokozatait, a hallás mérését.

A munka nagyobb részét azok a játékos szituációt bemutató illusztrációk teszik ki, amelyek iránytűül szolgálhatnak a sikerebb gondolatközlésben, s ráirányítják a figyelmet a sérült hallásúakkal folytatható üzenetváltás elemi szabályaira, az optimális tárgyi feltételekre, a megértést támogató segédeszközökre. Az önmagukért beszélő rajzokat követi a szöveges tájékoztató.

Okos gondolatokat tartalmaznak azok a sorok, amelyek a szájról olvasási közlés szabályait foglalják magukba. Ismert tény, hogy a beszéd megértésének és megértésének megvannak a logikus szabályai. A szerző tömören, híven a téma tárgyához, alkalmazható formában foglalja össze ezeket. Végül tájékozódhat az olvasó a számszerű adatokkal bizonyított környezeti zajártalmakról.

Kiknek ajánljuk a füzetecskét? Mindazoknak, akiknek családjukban, munkahelyén, környezetében hallássérült emberek élnek. Ajánljuk a szülőknek, nagyszülőknek, testvéreknek és gyermekeknek, akiknek gyermekük, unokájuk, testvérük vagy osztálytársuk nagyothalló, súlyosan hallássérült, és szívesen segítenének a hallássérült embernek a mindennapi élet számtalan területén, az üzletekben, a hivatalokban, a tantermekben, de nem tudják, hogy milyen módot válasszanak a sikerebb megértés érdekében.

A kis füzet nyomdatechnikai szempontból is tetszetős.

Talán nem tűnik indokolatlannak az a remény, hogy minden gyógypedagógiai intézményben megtalálható legyen ez az aprónak tűnő, de szakmailag annál lényegesebb szellemi termék.

SUBOSITS ISTVÁN